

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВИХ ПАРКІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Тетяна Постригань,

*доцент Черкаського національного університету імені
Богдана Хмельницького, кандидат юридичних наук,
адвокат*

ID ORCID: 0000-0002-5975-0442

Стаття розкриває важливі правові аспекти створення та діяльності науково-технологічних парків Великої Британії. Розглянуто законодавство цієї країни з питань податкових та інших пільг у галузі технологічних інновацій стосовно діяльності наукових і технологічних парків.

Простежено розвиток законодавства, що регулює діяльність наукових і технологічних парків Великої Британії. Розглянуто інноваційні структури, їх особливості. Проведено аналіз досліджень учених щодо державно-правового регулювання вищої освіти, дослідних закладів, наукових парків.

Охарактеризовано сучасний стан і тенденції діяльності наукових та технологічних парків Великої Британії.

Ключові слова: науковий парк, технологічний парк, наука, правове регулювання, високі технології, інновація, пільги, податки

Вступ. Уряд Великої Британії проводить активну політику з розвитку науково-технічного сектору економіки шляхом підтримки та заохочення відповідних інновацій.

Метою статті є визначення правових аспектів наукових парків як основних елементів інноваційної структури Великої Британії; простеження історичного розвитку законодавства щодо правового регулювання наукових парків, зокрема податкових пільг, інших заходів заохочення інновацій та державної підтримки взаємодії університетів і бізнесу.

Окремі аспекти аналізу проблем у правовому регулюванні діяльності наукових парків Великої Британії розглядали українські науковці: Д. О. Брага, Є. І. Войнова, В. М. Гурмак, Л. А. Дяченко, А. О. Князевич, О. В. Крайчук, Г. П. Петришин, С. Б. Солан та інші.

У розвитку наукових парків чітко простежуються два етапи: 60-ті роки ХХ століття, коли виникла більшість науко-

вих парків на їх батьківщині — у США — і з'явилися зародкові їхні форми в західноєвропейських країнах — Великій Британії, Франції, ФРН; 80-ті роки ХХ століття, коли почало формуватися друге покоління технопарків у США та Західній Європі, з'явилися технопарки і в країнах, де їх раніше не було (Японія та інших країнах Далекого Сходу), різноманіття парків поповнилося новими їхніми різновидами [1, 240].

Світовий досвід економічного розвитку дає змогу виділити три характерні моделі побудови інноваційної інфраструктури в різних країнах:

- англо-американська модель (США, Канада, Велика Британія);
- японська модель, або модель «нових індустріальних країн» Південно-Східної Азії (Японія, Південна Корея, Сінгапур, Китай, Індія);
- змішана, або західноєвропейська модель (Євросоюз, країни Західної Європи і Латинської Америки) [2, 26].

Аналогічний поділ моделей наукового парку здійснюють Г. П. Петришин, С. Б. Солан [1, 240].

У Великій Британії практика державного фінансування досліджень реалізується як система «подвійної підтримки». Стратегічне фінансування проводиться через одноразові субсидії. Паралельно Департамент інновацій, університетів і компетенцій фінансує дослідні ради, які, у свою чергу, фінансують дослідження в країні на проєктній основі. Таким чином одноразові субсидії забезпечують стабільність і стратегічні ресурси, які університети можуть витратити відповідно до своїх пріоритетів і програм розвитку, у той час як проєктне фінансування з боку дослідних рад забезпечує енергійну конкуренцію між різними проєктами. У Великій Британії створюються також численні інноваційні центри двох типів: перші — орієнтовані на розроблення специфічної технології та просування її використання (створюються у відповідь на потреби або можливості бізнесу, наприклад, Printable Electronics Technology Centre, PЕТЕС); другі — сфокусовані на певному секторі економіки або ринку (створюються для того, щоб зібрати разом взаємодоповнюючі дисципліни науки, частини технологічного ланцюжка тощо). Подібні центри розглядаються як стратегічні драйвери економічного розвитку на регіональному рівні. Недоліком діяльності більшості таких центрів інновацій і технологій є те, що вони не інтегровані в національну інноваційну систему і часто не пов'язані з більш широкими програмами розвитку, наприклад, із програмами, що реалізуються Радою з технологічної стратегії [3].

У Великій Британії, у будь-якій сумі, списуються витрати на НДДКР на собівартість продукції (послуг); пільги діють упродовж 5-ти років; існує зменшення податку на прибуток для венчурних фірм з 35 % до 25 %; у системі страхування коштів, які надаються венчурним фірмам, упроваджується

повернення 70 % середньострокових позик, які надаються на 2–7 років; видаються субсидії на проведення досліджень з розроблення нових видів продукції чи процесів у розмірі 75 % витрат (не більше 50 тис. фунтів стерлінгів) фірм, у яких зайнято до 50 осіб; згідно з державними програмами субсидування малих інноваційних фірм відшкодовуються 50 % витрат на нововведення [4, 106].

Держава встановлює податкові пільги, що надаються шляхом зменшення прибутку до оподаткування [5]. Ключовим механізмом державної підтримки розвитку науки і високих технологій у Великій Британії є застосування податкових пільг для організацій, що провадять дослідження та розробки [6].

Під дослідженнями та розробками для цих цілей розуміють «роботу, спрямовану на вирішення наукових і технічних питань для досягнення прогресу в науці чи технології, при цьому поняття прогресу означає отримання нових або вдосконалених продуктів, процесів чи послуг. Критеріями віднесення окремих видів діяльності до досліджень та розробок присвячено окремий документ: «Керівництво з визначення досліджень та розробок в цілях оподаткування» від 5 березня 2004 року [7]. Роз'яснення з питань віднесення наукової діяльності до досліджень та розробок можна отримати в Міністерстві у справах бізнесу, підприємництва та реформ у галузі державного регулювання. У рамках реалізації стратегії підтримки інвестицій у науково-технічний сектор у 2000 році було введено податкові пільги для малих та середніх підприємств, а згодом і для великих компаній. Право на податкові пільги відносно податку на прибуток отримують усі компанії, які щорічно вкладають більше 10 тис. фунтів стерлінгів у наукову діяльність. Витрати компанії на дослідження та розробки, відносно яких застосовуються податкові пільги, включають у себе:

- витрати, з пов'язані з наймом чи з наданням персоналу, прямо чи опосередковано залученого до впровадження досліджень та розробок;
- придбання споживаних і видозмінюваних матеріалів, які безпосередньо використовуються при здійсненні досліджень та розробок (у загальному сенсі — фізичні матеріали, споживані в рамках здійснення досліджень та розробок);
- витрати на електроенергію, воду, паливо та програмне забезпечення, які безпосередньо використовуються для досліджень та розробок.

Законодавство в галузі надання податкових пільг для досліджень та розробок складається з низки нормативно-правових актів, основними з яких є такі [8]:

- закон 1988 року про податок на доходи та корпоративний податок (Income and Corporation Taxes Act 1988);
- закон 2000 року про фінанси (Finance Act 2000);
- закон 2002 року про фінанси (Finance Act 2002).

Розмір податкової пільги залежить від величини компанії та становить:

- 150 % витрат на дослідження та розробки для малих і середніх компаній;
- 125 % витрат на дослідження та розробки для великих компаній [8].

Додатково компанії мають право користуватися прискореною амортизацією відносно окремих видів придбаних основних засобів (обладнання, автомобілі тощо), необхідних для досліджень та розробок.

Варто зазначити, що у сфері вдосконалення механізму податкових пільг держава постійно підтримує діалог з бізнес-співтовариством. З 2000 року Королівською податковою та митною службою було видано низку інформаційних листів, документів, повідомлень і посібників, що роз'яснюють окремі питання застосування пільг на корпоративний податок щодо

доходів, пов'язаних з інноваційною діяльністю.

Така співпраця мала результатом не тільки введення податкових пільг, а й прозорість та ефективність регулювання відповідних відносин. Не дивно, що стратегія налагодження та підтримання діалогу між державою і приватним сектором, реалізована у Великій Британії, була визнана на міжнародному рівні як краща практична модель із застосування подібних заходів [9].

Важливу роль у розвитку інноваційної політики Великої Британії відіграє створення інформаційної підтримки інноваційної діяльності. З цією метою Міністерство інновацій, вищих навчальних закладів та підвищення кваліфікації на своєму офіційному сайті розміщує великий масив документів, які можуть бути корисними учасникам інноваційного процесу [10].

Органом виконавчої влади, уповноваженим у галузі реалізації державної політики щодо стимулювання розвитку розробок та досліджень, є Міністерство у справах бізнесу, підприємництва та реформ у галузі державного регулювання (Department for Business, Enterprise and Regulatory Reform, DBERR). Королівська служба податків, зборів та митниці (HM Revenue and Customs, HMRC) здійснює реалізацію податкових пільг. З 1 листопада 2006 року в структурі HMRC було створено сім спеціалізованих підрозділів з податкових пільг щодо розробок та досліджень для малих і середніх компаній. Питаннями застосування податкових пільг щодо великих компаній у структурі HMRC займається спеціалізована Служба по найбільших платниках податків (Large Business Service). З 2000 року HMRC було видано низку інформаційних листів, документів, повідомлень і посібників, що роз'яснюють окремі питання застосування пільг на корпоративний податок з доходів, пов'язаних з розробками та дослідженнями [8].

Особливий інтерес становлять запропоновані міністерством модельні

контракти, спрямовані на передачу або використання права власності на результати інтелектуальної діяльності в галузі інновацій [11]. Ці контракти були підготовлені робочою групою, до якої увійшли представники університетів, регіональних агентств розвитку, Асоціації малих підприємств, різних міністерств і приватних компаній.

Держава підтримує перенесення результатів наукової діяльності з науки в площину підприємницької діяльності, наприклад, шляхом використання Інноваційного фонду вищої освіти (Higher Education Innovation Fund) [8].

Доцільно вказати, що держава спрямовує свою діяльність на підвищення якості професійного рівня науковців у вищій освіті, підвищення кількості студентів, що обирають спеціальність, пов'язану з науково-дослідницькою діяльністю.

Як зазначає Д. О. Брага, загалом регулювання розвитку інфраструктури комерціалізації розвитку інновацій відбувається не на основі спеціальних законів, а шляхом реалізації певних проектів та програм. Прикладами таких проектів і програм можуть бути стимулювання створення та розвитку центрів комерціалізації, діяльність спеціальних організацій (державних агентів), які підтримують комерціалізацію інновацій (Національне технологічне агентство

(ТЕКЕС) у Фінляндії, Британська технологічна група (British Technology Group) у Великій Британії) [12].

Висновки. Велика Британія здійснює значну державну підтримку наукових парків, сприяє співробітництву та діалогу між індустрією та науковими колами у сфері інновацій і високих технологій. Держава безпосередньо фінансує науково-дослідницькі партнерства між індустрією та базовою наукою. Стратегія держави включає, зокрема, застосування прямих податкових пільг для компаній, які взаємодіють з університетами з метою впровадження високих технологій, наукових розробок та досліджень, податкових пільг у галузі амортизаційних відрахувань, також шляхом фінансово-технічної підтримки провідних університетів і державних лабораторій, надання субсидій та грантів.

Британська модель державної підтримки інновацій може стати у нагоді при формуванні державної політики та створенні нормативно-правової бази з регулювання правових відносин у сфері інновацій та взаємодії університетів з бізнесом з метою впровадження наукових розробок та досліджень і високих технологій. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Петришин Г. П., Солан С. Б. Наукові парки: функціонально-технічні та територіально-просторові напрями розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Архітектура. 2013. № 757. С. 239–247.
URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2013_757_40.
2. Князевич А. О., Крайчук О. В., Дяченко Л. А. Закордонний досвід формування та активізації діяльності технопаркових структур. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2018. № 8 (36). С. 26.
3. Bosma N., Stam E., Wennekers S. Intrapreneurship - An international study Zoetermeer, January 2010. URL : http://www.ondernemerschap.nl/sys/cftags/assetnow/design/widgets/site/ctm_getFile.cfm?file=H201005.pdf&perId=0.
4. Войнова Є. І. Інновації в системі міжнародних економічних відносин : навч.-метод. посіб. Одеса : ОНУ, 2014. С. 106.

5. Шляхи розвитку української науки. Інформаційно-аналітичний бюлетень. Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі» 2016. № 5 (126). С. 123. URL : <http://nbuv.gov.ua/images/nauka/2016/nauka05.pdf>.
 6. Калятин В. О., Наумов В. Б., Никифорова Т. С. Опыт Европы, США и Индии в сфере государственной поддержки инноваций. Российский юридический журнал. 2011. № 1 (76). С. 3.
URL : <https://www.russianlaw.net/files/law/doc/a59.pdf>.
 7. Керівництво з визначення досліджень та розробок в цілях оподаткування. URL: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/corporate-intangibles-research-and-development-manual/cird81300>.
 8. За матеріалами Мінекономрозвитку Росії по Брянській області. URL : http://www.vneshmarket.ru/content/document_r_F2C110ED-8A89-4BF0-B7F0-133B3BB45A3D.html.
 9. Expert Group on Fiscal Measures for Research, 'Report submitted to CREST in the context of the Open Method of Coordination', The Hague, 15 June 2004. URL: https://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination01_en.htm.
 10. Електронний ресурс. URL : <http://www.dius.gov.uk/policy/innovation.html>.
 11. Електронний ресурс. URL : <http://www.innovation.gov.uk/lambertagreements>.
 12. Брага Д. О. Комерціалізація інновацій в країнах ЄС. Економічний простір. 2016. № 109. С. 5–19. С.12.
1. Petryshyn H. P., Solan S. B. Naukovi parky: funktsionalno-tekhnichni ta terytorialno-prostorovi napriamy rozvytku. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriya : Arkhitektura. 2013. № 757. S. 239–247.
URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2013_757_40.
 2. Kniazevych A. O., Kraichuk O. V., Diachenko L. A. Zakordonnyi dosvid formuvannia ta aktyvizatsii diialnosti tekhnoparkovykh struktur. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii». Seriya «Ekonomika». 2018. № 8 (36). S. 26.
 3. Bosma N., Stam E., Wennekers S. Intrapreneurship - An international study Zoetermeer, January 2010. URL : http://www.ondernemerschap.nl/sys/cftags/assetnow/design/widgets/site/ctm_getFile.cfm?file=H201005.pdf&perId=0.
 4. Voinova Ye. I. Innovatsii v systemi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn : navch.-metod. posib. Odesa : ONU, 2014. С. 106.
 5. Shliakhy rozvytku ukrainskoi nauky. Informatsiino-analitychnyi biuleten. Dodatok do zhurnalnu «Ukraina: podii, fakty, komentari» 2016. № 5 (126). S. 123. URL : <http://nbuv.gov.ua/images/nauka/2016/nauka05.pdf>.
 6. Kaliatyn V. O., Naumov V. B., Nykyforova T. S. Опыт Европы, США и Индии в сфере государственной поддержки инноваций. Российский юридический журнал. 2011. № 1 (76). С. 3.
URL : <https://www.russianlaw.net/files/law/doc/a59.pdf>.
 7. Керівництво з визначення досліджень та розробок в цілях оподаткування. URL: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/corporate-intangibles-research-and-development-manual/cird81300>.
 8. За матеріалами Мінекономрозвитку Росії по Брянській області. URL : http://www.vneshmarket.ru/content/document_r_F2C110ED-8A89-4BF0-B7F0-133B3BB45A3D.html.
 9. Expert Group on Fiscal Measures for Research, 'Report submitted to CREST in the context of the Open Method of Coordination', The Hague, 15 June 2004. URL: https://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination01_en.htm.
 10. Електронний ресурс. URL : <http://www.dius.gov.uk/policy/innovation.html>.
 11. Електронний ресурс. URL : <http://www.innovation.gov.uk/lambertagreements>.
 12. Брага Д. О. Комерціалізація інновацій в країнах ЄС. Економічний простір. 2016. № 109. С. 5–19. С.12.

Надійшла до редакції 25.01.2021 року

Постригань Т. Правовое регулирование научных парков Великобритании. Статья раскрывает важные правовые аспекты создания и деятельности научных и технологических парков Великобритании. Рассмотрено законодательство этой страны по вопросам деятельности научных и технологических парков, технологических инноваций, налоговых и других льгот. Исследовано развитие законодательства, регулирующего деятельность научных и технологических парков Великобритании. Рассмотрены инновационные структуры, их особенности. Проведен анализ исследований ученых по государственно-правовому регулированию высшего образования, исследовательских учреждений, научных парков. Охарактеризовано современное состояние и тенденции деятельности научных и технологических парков Великобритании.

Ключевые слова: научный парк, технологический парк, наука, правовое регулирование, высокие технологии, инновация, льготы, налоги

Postryhan T. Legal regulation of UK science parks. The article reveals important legal aspects of the UK science parks, the creation and operation of science and technology parks in Great Britain. The author considers the legislation of Great Britain on the activities of science and technology parks, technological innovations, tax and other benefits. The author traces the development of legislation governing the activities of science parks in Great Britain. Innovative structures, their features are considered. An analysis of research by scientists on state and legal regulation of higher education, research institutions, science parks. The author examines the Government's policy on the development of the scientific and technical sector of the economy by supporting and encouraging innovation in the scientific and technical sector and the Question of the Great Britain Science Parks. The UK provides significant government support to science parks, fosters cooperation and dialogue between industry and academia in the field of innovation and high technology. In this matter, the state directly funds research partnerships between industry and basic science. The state strategy includes, in particular, the application of direct tax benefits for companies that interact with universities to implement high technology, research and development, tax benefits in the field of depreciation, as well as through financial and technical support of leading universities and public laboratories, grants and grants.

The author notes the important role in the development of innovation policy in the UK plays the creation of information support for innovation.

The author has analyzed the legislation in the field of providing tax-compliant pilgrims for education and distribution. Legislation in the field of supply of taxable pilgrims for additional and retail outlets is stored alongside a number of regulatory legal acts, the main ones being:

- Income and Corporation Taxes Act 1988;
- Finance Act 2000;
- Finance Act 2002.

The author examines the executive authorities that implement state policy to stimulate the development of research and development. The author identifies that the UK is creating numerous innovation centers. The article emphasizes that of particular interest are the model contracts proposed by the Ministry, aimed at the transfer or use of ownership of the results of intellectual activity in the field of innovation. The author states that the British model of state support for innovation can be useful in shaping public policy and creating a legal framework for regulating legal relations in the field of innovation and the interaction of universities with business to implement research and development and high technology.

Key words: science park, science, legal regulation, high technologies, innovation, benefits, taxes